Adrian Rogoz

MAI MULT CA PERFECTUL CRIMEI[1]

[1] Titlul original: ***Mai mult ca perfectul crimei***; Publicată în 1974 şi republicată în «*Anticipația Colecția „POVESTIRI ŞTIINȚIFICO-FANTASTICE”*» [Seria nouă] nr. 471/1990, cu un cuvânt înainte de Cristian Tudor Popescu. Textul care urmează a apărut în antologia de proză SF „*Povestiri ciberrobotice*”, Editura Științifică și Enciclopedică în 1986.

„Dezvoltarea în cinci sute de pagini a unei idei, a cărei perfectă expunere orală ia câteva minute, constituie un delir trudnic, nociv”.

JORGE LUIS BORGES

În biroul inspectorului de poliție intră un domn înalt, puțin adus de spate, cu părul sur, periat ca o cască. Era un bărbat distins, îmbrăcat cu o sobră eleganță; ceea ce-l făcu însă pe polițist să se scoale în picioare era privirea de condor a vizitatorului.

— Sunt criticul Gamma, spuse luând loc şi rezemându-şi bastonul de muchea biroului.

— Inspectorul Garra, se recomandă amabil celălalt, care, în ciuda bizarului calambur, era aproape convins că, în cazul unei lupte, căprioara va fi mai puternică decât gheara[2]. Cu ce vă pot servi?

— Am fost informat că dumneavoastră vă ocupați de cazul lui Andrea Gala, Am fost prieteni.

— Ştiu. Vă mulțumesc, că v-ați deranjat până aici, Oricum v-aş fi făcut o vizită în această chestiune...

— Nu este vorba, de deranj, ci de elucidarea împrejurărilor în care şi-a găsit moartea Andrea Gala, unul dintre marii noştri scriitori, cred, că...

— Fără nici o îndoială, se grăbi inspectorul să recunoască. I-am citit opera...

— Să înțeleg că sunteți specializat în... crimele literare? întrebă Gama, iar interlocutorul său percepu o undă de maliție.

— Crimele... artistice cu cel mai mare procent de victime sunt celelalte, pe care le sancționați dumneavoastră, criticii,

---

[2] în limba spaniolă, *gama* - căprioară, iar *garra* - gheară.

ripostă Garra cu un didacticism agresiv. Nouă, polițiştilor, ne rămân doar puținele spețe în care este răpus artistul. Şi chiar atunci se întâmplă, ca în cazul Gala, să fie vorba nu de un borfaş al penei, ci de un nobil condei... De aceea crimele invocate de dumneavoastră, deşi sunt extrem de interesante, nu sunt suficient de frecvente pentru a justifica o specializare...

— Totuşi e ceva ciudat aici... murmură Gama mijindu-şi ochii. Îndărătul logicii dumneavoastră...

— Ce vi se pare ciudat?

— Stilul!

Cuvântul îl atinse pe Garra ca un stilet stupefiant. Omul roşi, apoi mormăi încurcat:

— Să revenim la prietenul dumneavoastră.

— Înainte de a vă putea da unele lămuriri, pe care cred că numai eu le dețin, va trebui să vă supun unui scurt interogatoriu în legătură cu circumstanțele morții lui Gala. Vă miră dorința mea?

— Nu, răspunse zâmbind inspectorul de poliție, parcă măgulit de acel procedeu paradoxal. Ştiu că nu v-ați văzut cu Gala de multă vreme, aşa că vă înțeleg oarecum curiozitatea.

— Oarecum? exclamă contrariat criticul. Aveți deci rezerve?

— Rezervele nu vă privesc pe dumneavoastră. În dezlegarea unei enigme polițiste există nenumărate grade de certitudine. Firește că majoritatea problemelor pot fi soluționate satisfăcător cu ajutorul probelor materiale. Rămân totuşi unele cazuri în care mobilul şi condițiile sunt inefabile şi atunci şi certitudinea este mai fluidă. E tocmai cazul nostru. S-ar părea că totul e clar în ceea ce priveşte cauza decesului... Cadavrul scriitorului a fost găsit în camera de lucru, închisă pe dinăuntru. Gala a sucombat în urma unei otrăviri cu amfetamine. Paharul de pe birou păstra urma whisky-ului în care fusese dizolvată o doză letală de somnifer. Tabletele fuseseră luate din sala de baie. Nu încape îndoială că el şi-a preparat singur băutura ucigaşă.

— După câte înțeleg, vreți să aflați ce anume l-a împins la sinucidere...

— Sau cine. Am prins de altfel un fir.

— Da?! spuse neîncrezător Gama şi apucând măciulia bastonului său, adăugă vădit ironic: Atunci s-ar putea să nu mai aveți nevoie de mine.

— Dimpotrivă, râse inspectorul Garra, dar se frână brusc, ceea ce făcu râsul şi mai penibil. Firul duce spre dumneavoastră.

— Spre mine?

Privirea criticului îl fulgeră pe Garra şi acesta se gândi brusc că numele Gamma se potriveşte mai curând cu ultrapenetrantele radiații decât cu gingaşa ciută.

— Ştiți, reluă inspectorul cu tonul unei scuze, telefonul său avea un înregistrator magnetic.

— Şi? făcu rece şi disprețuitor criticul.

— Şi cineva, îmi închipui că însuşi Gala, a şters ultima discuția de pe bandă...

Celălalt nu mai puse nici o întrebare: continua să-l scruteze calm pe inspector.

— Doriți să ştiți, desigur, ce ne face să presupunem că este ultima convorbire... Câteva cuvinte pe care a uitat să le şteargă sau pe care dinadins nu le-a şters. Da... Nu văd de ce vi le-aş ascunde... „La revedere, Gasa!"

— În felul acesta, vălul misterului creşte[3], rosti criticul grav, deşi părea să glumească.

— Pe scurt, doamna Gasa, care a fost prietena dumneavoastră.

— *Este* prietena mea, îl întrerupse autoritar criticul, ridicând bastonul ca pe un sceptru.

— Şi care a fost prietena lui Gala...

---

[3] Gasa — voal, tifon (în spaniolă).

— Nu văd legătura.

— Ultima convorbire…

— Neglijați acel „la revedere”, care vine în contradicție cu ceea ce s-a întâmplat.

— Depinde de cum interpretezi totul.

— Şi cum interpretați?

— În nici un fel. Deocamdată adun faptele. Bâjbâi încă în întuneric şi caut adevărul.

— Adevărul?! exclamă sarcastic Gama. Cu metodele dumneavoastră… polițiste, n-ați fi niciodată în stare să recunoaşteți adevărul, chiar dacă l-ați avea în mână.

Şi bătu retoric cu bastonul în podea.

— Aveți impresia, ripostă cu deplină politețe inspectorul, că metodele dumneavoastră… critice sunt mai eficiente în detectarea adevărului estetic?

— Poate că nu, arta se consideră jos, în vreme ce poliția se vrea o instituție serioasă.

— Orice lucru e serios când ajută la rezolvarea enigmei.

— Acest truism n-are nimic de-a face cu problema reală. Admit că adevărul nu e un punct ideal, ci un nor de microfapte care interacționează complex. Dar uneori - iar moartea prietenului meu constituie tocmai un asemenea caz - metodele dumneavoastră sunt prea brutale ca să pătrundă până în adânc. Pentru aceasta e nevoie de…

— Razele gama ale minții dumneavoastră, zvârli zâmbind inspectorul.

— Nu se putea spune mai precis, îl lăudă fără umbră de glumă celălalt.

— Anumite inflexiuni ale stilului dumneavoastră, rosti circumspect criticul, iar Garra nu se îndoi de sinceritatea remarcei, îmi dau totuşi speranța ca v-ați putea dezbăra de prejudecățile profesionale. Am venit cu intenția să fac unele declarații importante, dar ele devin utile doar dacă sunt măsurate cu balanța care cântăreşte aburul. Orice metodă grosieră…

— Mă voi strădui să nu vă înşel încrederea, îl întrerupse Garra cu un avânt pe care nu şi-l cunoştea. Şi ca să vă dovedesc măcar buna mea credință, vă ofer să alegeți: declarația dumneavoastră poate fi sau nu înregistrată, după cum veți dori.

— Cele discutate până acum au fost înregistrate?

— Da.

— Nu văd de ce n-ar fi şi cele ce urmează, spuse cu suverana-i detaşare Gamma.

Inspectorul de poliție se agită stânjenit pe scaunul său:

— Vă rog să nu apreciați greşit ce vă voi spune, îmi dau seama că singură, prezența mea alături de dumneavoastră poate influența cursul anchetei. Şi în domeniul nostru funcționează principiul lui Heisenberg. Altminteri n-ați fi venit aici... Vă asigur că sunt onorat...

— Bine, puse capăt Gama începutului de bâlbâială a interlocutorului său. Să trecem la obiectul întâlnirii noastre. Pe scurt, cred că autorul moral al morții lui Gala sunt eu.

Inspectorul schiță un gest de uimire, dar celălalt n-avea certitudinea că nu era doar un joc de complezență.

— Până ce nu-mi veți împărtăşi motivele care v-au condus la această concluzie îngăduiți-mi să am îndoieli serioase asupra ei.

— Bănuiesc cam ce fel de îndoieli aveți. Dar ele nu ating fondul chestiunii.

— Dar dumneavoastră înşivă ați afirmat că nu sunteți sigur, ci doar vă credeți autorul moral...

— Am spus cred, fiindcă e greu să reconstitui toate meandrele demersurilor psihice, dar indiciile sunt indubitabile.

— Recurgeți deci şi dumneavoastră la factori materiali...

— E drept că există şi o dovadă materială (şi Gama scoase din servieta lui o revistă împăturită). Dar presupunerea mea se bazează pe considerente de altă natură, exclusiv sufleteşti. De altfel, chiar dacă n-am nici o îndoială cu privire la vina

mea, cred că n-a fost un lucru premeditat, în orice caz, nu în mod conştient. Şi acum să trecem la ceea ce dumneavoastră numiți dovadă materială.

Îi întinse celuilalt revista deschisă în dreptul unui articol consacrat artei lui Gala. Inspectorul îşi aruncă ochii peste articol şi imediat se cufundă în lectura lui, ca prins de-un vârtej. Deşi era trecut de treizeci de ani, avea ceva de adolescent, poate din pricina staturii lui scunde şi a feței proaspete cu ochi verzi, ageri şi nițel trişti. Citea pe nerăsuflate, scăpând din când în când câte o exclamație de uimire sau de admirație, iar Gamma îl urmărea amuzat, dar şi cu plăcere. După ce termină, Garra îi înapoie criticului revista.

— Ce portret extraordinar! conchise. Dacă-mi este permis să emit judecăți de valoare, trebuie să mărturisesc că întotdeauna v-am socotit un mare scriitor. Acum însă, poate pentru că am avut prilejul să studiez mai profund obiectul analizei dumneavoastră, impresia pe care mi-ați produs-o a fost covârşitoare. Iar cu prezentarea romanului ăsta m-ați întors pe dos. Pentru întâia oară văd că un simplu rezumat poate avea o fascinantă existență independentă. Aş zice că ați realizat performanța da a concentra într-o mie de cuvinte ceea ce Gala n-a reuşit să transmită în trei sute de pagini.

— Sunteți pătrunzător, domnule Garra. Ați recunoscut arma cu care am ucis: acest aşa-zis simplu rezumat, care însă nu-i deloc simplu, iar în realitate nici nu este un rezumat.

— Mă scuzați, cuvântul este într-adevăr grosolan...

— Nicidecum, este numai impropriu...

— Sigur... de altminteri v-am mai spus părerea mea. Dacă n-ar fi grotesc, aş afirma că romanul lui Gala este o copie stângace a rândurilor dumneavoastră...

— Sunteți mai sagace decât mi-aş fi închipui. Chiar acesta-i adevărul!

— Acum încep să pricep. A fost ca într-un turnir literar.

Romanul său fantastico-ştiinţific s-a bucurat de un succes răsunător. Atunci aţi publicat cele trei coloane în care, printre altele, aţi dat şi chintesenţa întregului roman. Or, această capodoperă de concentrare şi de sugestie...

— V-aţi apropiat de adevăr, dar fiindcă ignoraţi un amănunt, vă scapă esenţialul: cât de cumplită a fost arma cu care l-am ucis. Vă precizez că n-am intenţionat să distrug omul - pe care am continuat să-l socotesc prieten, deşi nu ne mai vedeam - ci o trăsătură vulgară a talentului său...

— Deodată nu mai înţeleg nimic...

— Citiţi data de apariţie a revistei şi veţi sesiza imediat toată grozăvia situaţiei.

— Doamne! Într-adevăr, articolul este scris încă de-acum un an. Ce crud aţi fost! Înainte că Gala să-şi termine romanul, dumneavoastră i l-aţi şi realizat într-o formă radioactivă. Dar cum de n-a aflat? Ah, pricep. V-aţi publicat articolul într-o revistă obscură, de provincie...

— Înaintaţi implacabil spre soluţie. Dar încă n-aţi reuşit să reconstituiţi procedeul de amorsare a exploziei. Vă pot dovedi uşor că romanul prietenului meu nici nu era început în momentul în care mi-am scris articolul.

Inspectorul scoase din biroul său nişte foi pe care, concentrat, le parcurse rapid, apoi, după ce le pus îndărăt în sertar, descoperi volumul lui Gala.

— Parcă avea o dată la sfârşit...

— Exact. Graţie orgoliului său nemăsurat puteţi măsura amploare crimei mele.

— Uluitor! Gala şi-a început romanul la o lună după apariţia articolului dumneavoastră. Aşadar, avem dovada că articolul pe care l-aţi scris n-a fost un plagiat genial...

— Cunoşteaţi ideea romanului său?

— Bineînţeles, de vreme ce era a mea.

— Ah!

— De data asta nu vă pot aduce dovezi... materiale, deşi o

maşină de analizat stilul mi-ar declara desigur paternitatea. Vedeți însă reuşita a ceea ce numeați „rezumatul" meu, tocmai în faptul că idea îmi aparține. Şi tot de aici decurge perfecțiunea crimei, deşi mărturisirea mea...

— Mărturisirea dumneavoastră aruncă o nouă şi stranie lumină asupra întregii acțiuni. Ce mi se pare surprinzător e că ați ghicit fără greş că prietenul dumneavoastră vă va lua idea ca s-o amplifice până la dimensiunile unui roman.

— Lucrurile sunt mai puțin complicate. Ideea mi-a venit în momentul discuției cu el. Mă ambalasem şi cred, în acea clipă înstelată, găsisem chiar forma din articol (pe care l-am scris imediat după plecarea lui Gala). În timp ce vorbeam, în ochii lui am citit că ideea mea îl captivase în aşa măsură încât mi-o va fura. Dar nu oricum. Gala era prea orgolios ca să împrumute o idee, ca s-o coleze la o lucrare de-a sa. Răpindu-mi-o, avea convingerea că salvează perla din bălegar, deşi, dizolvând-o în roman, o nimicea. Or, tocmai această neînțelegere de principiu ne-a despărțit. Eu pledam pentru densitatea artei, iar el pentru talent, pentru strigătul existenței, noțiuni cam suspecte care, în ultimă instanță, însemnează succes şi echivalentul său...

— Considerați serios că talentul şi succesul sunt derizorii, că este posibilă, fără ele, arta?

— Cum aş crede una ca asta? Dar talentul nu poate constitui decât un punct de plecare, nu...

— Succesul - punct de plecare?

— Nici măcar atât. E doar un test, şi el adesea iluzoriu. Talent aveau şi alchimiştii, dar pentru obținerea transmutației le lipseau instrumentele. De mai multe ori ne-am certat din pricina acestei nepotriviri de opinii, dar de fiecare dată ne-am împăcat.

— Îmi îngăduiți să vă întreb dacă mediatoarea reconcilierii era doamna Gasa?

— Poate, dar pe noi ne interesează motivul disensiunii, nu al împăcării.

— Nu cumva însă şi una şi alta aveau acelaşi motiv? Iertați-mi brutalitatea, dar dumneavoastră v-ați implântat singur un pumnal acuzator, şi orice atingere a lui este vai!, dureroasă...

— Nimic nu-i exclus în lumea asta, totuşi presupunerea dumneavoastră are şanse să fie reală doar dacă se referă la inconştientul nostru. De ce însă aş prefera o ipoteză obscură unor date certe: disensiunea teoretică dintre mine şi Garra?

Cu intuiția lui rafinată, inspectorul de poliție sesiză o imperceptibilă nervozitate îndărătul cuvintelor rostite calm.

— Nu voi insista asupra faptului că disensiunea teoretică s-a încheiat tragic, dar chiar dumneavoastră m-ați invitat de la început să prefer căile subtile celor prea evidente.

— „Brutale" este termenul folosit de mine, ceea ce nu se confundă cu evidența...

Inspectorul, care până atunci se foise în fotoliul tău, se ridică şi veni în dreptul lui Gamma. Criticul zâmbi, surprins de înfățişarea de băiat stângaci a lui Garra. Acesta prinse din zbor nuanța zâmbetului şi spuse cu o uşoară iritație în glas:

— Nu contest nimic din ceea ce mi-ați declarat. Cred numai că adevăratul mobil v-a scăpat chiar dumneavoastră.

— Dacă sunteți atât de sigur, nu mai am ce să adaug, spuse Gamma, apucându-şi bastonul şi dând să se ridice..

— Nu sunt atât de sigur, bâlbâi inspectorul abia atingându-i mâneca. E numai o supoziție. Criticul îl fulgeră din nou cu privirea. Vreau să zic că ați acționat din gelozie. Nu protestați! Ştiu că doamna Gasa v-a părăsit cam din perioada articolului.

— Doamna Gasa locuieşte cu mine...

— Aşa este. Dar numai de câteva săptămâni, după ce Gala şi-a cheltuit toți banii încasați pe roman...

Pentru întâia oară criticul îşi pierdu siguranța de sine. Se lăsă în fotoliu cu un aer obosit.

— De vreme ce ştiți toate acestea, de ce mă mai chinuiți?

— Iertați-mă. Ați venit de bună voie... Nu fac decât să vă

atrag atenția că n-ați săvârşit o crimă chiar perfectă, dacă într-adevăr se poate vorbi în cazul dumneavoastră de crimă.

Garra îl scrută cu vădită compasiune pe bărbatul care stătea abătut în fotoliu. Observă deodată că elegantele-i haine erau destul de uzate.

— Şi totuşi, tot ce v-am spus corespunde realității.

— E drept. Dar este mai verosimil să cred că Gala s-a sinucis fiindcă era bolnav de nervi şi decavat, decât pentru că l-ar fi zdruncinat articolul dumneavoastră. Or, de ruinarea lui măcar, dacă nu şi de boală, este de vină...

— Nu, protestă vehement Gama, lovind cu bastonul în podea. Singura ei vină este...

— Superficialitatea, completă inspectorul, văzând că vizitatorul său ezită.

— Prietena unui artist autentic nu poate fi un om superficial. Aş spune mai curând că are o viziune naivă a realității, o sete elementară de culori şi sunete violente, o teamă copilărească de moarte. De altfel se asemăna în această privință cu Gala... Poate de aceea simțea uneori nevoia să revină la austeritatea mea.

— Practic însă l-a distrus.

— Nu ştiți cât de distrusă este ea însăşi.

Inspectorul schimbă brusc subiectul:

— A mai încercat vreodată Gala să se sinucidă?

— El, nu, dar doi dintre eroii romanelor lui sfârşesc astfel.

— Foarte interesant. Mai susțineți că articolul dumneavoastră i-a determinat moartea?

Criticul nu răspunse imediat. Cei doi bărbați se priviră intens, curioşi, fără duşmănie.

— Da. Şi iată de ce. Idea pe care mi-a luat-o Gala se înrudeşte oarecum cu aceea a lui Wells din *Războiul lumilor.* Acolo, dacă vă amintiți, invadatorii marțieni pier din pricina microbilor tereştri împotriva cărora nu erau imuni. Viziunea mea este mai generală. Extraterestrul care izbuteşte să ia înfățişarea unui om este nimicit insidios, dar rapid, de

întreaga natură pământeană. Totul îi este vrăjmaş, în ciuda aparenței lui umane. E o concepție mai dialectică, mai ecologică - aş spune.

— Nu pricep însă...

— Veți vedea îndată unde vreau să ajung. Ceea ce inițial fusese la mine o tragedie cosmică, la Gala a devenit, poate şi din necesități comerciale, o dramă sentimentală cu happy-end...

— Şi?!

— Cum, nu e limpede?

— Nu, răspunse rece inspectorul.

Pentru primă dată Gamma avu senzația că este privit de ochii neînduplecați ai unui polițist.

— Pentru mine este evident că şocul produs de articolul meu i-a catalizat lui Gala complexul sinuciderii, care până atunci există doar virtual...

Garra avu un acces de tuse.

— Scuzați-mă, îngăimă cu ochii înlăcrimați. Dacă-mi îngăduiți să vă parafrazez, aş spune că există ceva real în afirmația dumneavoastră, dar deoarece ignorați un amănunt, vă scapă esențialul lui. De unde ştiți că Gala v-a citit articolul?

O infimă fracțiune de clipă inspectorul citi în ochii celuilalt spaima şi avântul disperat al unuia care sare peste o prăpastie. Dar glasul criticului nu era umbrit decât de o candidă uimire când spuse:

— Însăşi moartea lui mi-o dovedeşte.

— Îmi pare rău, gemu Garra. De data asta, fiindcă sunteți convins că mediatoarea dumneavoastră i-a strecurat şi articolul, mi-ați dat un răspuns pripit...

— Acest flagrant cerc vicios în demonstrație vi se pare nimic? Dimpotrivă, ați spus prea multe...

Gamma, care-şi proptea bărbia în mâinile strânse peste măciulia bastonului, îşi plecă brusc fruntea.

— Fără să vreți, reluă inspectorul, v-ați mărturisit teama că articolul i l-a adus doamna Gasa. Tăcerea dumneavoastră

îmi confirmă acest lucru.

— N-aveți nici o dovadă, murmură criticul.

— Ba da. Pe masa de lucru a lui Gala se afla revista cu articolul...

— Atunci mi-ați jucat o farsă! se mânie Gama, lovind cu bastonul în podea.

— Vă jur că am citit pentru prima oară articolul abia acum, când mi l-ați dat, surâse suav inspectorul.

— Şi vreți să vă cred?

— A fost o greşeală a mea, recunosc. În clipa în care am descoperit revista, m-am uitat la dată. Observând că este de anul trecut, n-am mai citit articolul. M-am mulțumit doar să dau filele la analiza dactiloscopică.

— E verosimil ce spuneți. Vedeți că intuiția mea nu m-a înşelat.

— N-am ajuns încă la detaliul pomenit. Regret că trebuie să vă comunic un lucru care vă dărâmă întregul eşafodaj...

— Vă ascult, oftă Gamma. Am început să mă tem de dumneavoastră.

Un moment, figura inspectorului şovăi între perplexitate şi satisfacție, apoi, scoțând din birou hârtiile pe care le mai cercetase, rosti pe un ton tehnic:

— Revista poartă o sumedenie de amprente, majoritatea aparținând lui Gala. Vă spune ceva asta?

— Da. Că articolul meu l-a tulburat...

— Numai că amprentele lui se înşiruiesc în timp. Cele mai vechi sunt de acum un an. Ceea ce înseamnă că orgoliului său nu i-a scăpat nimic din ce s-a publicat despre el. De altminteri, am descoperit dosare întregi cu recenzii şi cronici consacrate operei sale. Dar numai articolul dumneavoastră se afla deschis pe masă. Pricepeți?

— Tot ce aud acum mă răscoleşte profund.

— Vă înțeleg. Situația e destul de dificilă! Pe de o parte, aveți dreptate să pretindeți că rândurile pe care le-ați scris au constituit pentru Gala un şoc. Amprentele lui dovedesc chiar

o veritabilă obsesie. Pe de altă parte însă, deoarece unele dintre ele datează de un an, avem dreptul să afirmăm în mod peremptoriu că romanul său e un plagiat şi încă unul îndelung premeditat, ceea ce face ca vinovăția dumneavoastră să devină foarte diafană. Mă urmăriți?

— Raționamentul dumneavoastră e cu atât mai uluitor cu cât mi se pare de necombătut.

— Pe scurt, dacă se poate vorbi de o crimă... Inspectorul se întrerupse, frunzărind visător teancul de pe birou părea că-şi caută cuvintele. Cele mai mari şanse de a fi socotit autorul acestei crime este însuşi Gala. Cu tenacitatea unui artist posedat şi-a corupt, şi-a mistuit existența. Juca, bea şi consuma stupefiante. Banii încasați pe roman i-a cheltuit foarte repede. Se vârâse apoi în nişte afaceri dubioase care se încurcaseră până într-atât încât în ultimele lui zile se temuse mereu că va fi arestat. E posibil ca doamna Gasa să nu fi fost decât o victimă a lui. Cert e însă că înțelegea să rămână cu el doar atâta timp cât avea bani. Poate că această atitudine denotă cruzimea, dar poate că e numai o dovadă de dispreț. Aceste eşecuri în lanț, prăbuşirea tonusului său vital vor fi catalizat lui Gala complexul sinuciderii de care pomeneați.

— Totuşi ce căuta acolo articolul meu?

— Atât articolul semnat de dumneavoastră cât şi banda magnetică ştearsă, dar purtând la urmă numele doamnei Gasa au fost, ca să spun aşa, corpuri delicte semifabricate în scopul de a vă implica în moartea lui, de a vă învinovăți...

— Ce perfidie!

— Sunteți nedrept. Îmi cereați mie, de fapt pretindeați realității, subtilitate. Or, procedeul prietenului dumneavoastră a fost, incontestabil, subtil.

Inspectorul zvârli celuilalt o privire furişă - nu cumva l-a jignit? Şi, într-adevăr, Gamma se întreba dacă interlocutorul său nu glumea. Răspunse posomorât:

— Ce fel de subtilitate e asta, care te poate băga la ocnă?

— Cred că exagerați cu ocna. Răzbunarea lui e mai subtilă.

Dovadă că ați venit singur să vă recunoaşteți vinovat. Susțin că-i nedrept a-l acuza pe Gala de perfidie, deoarece o răzbunare, oricât ar fi ea de exagerată sau primitivă, nu constituie decât un efect. Or, toate acțiunile săvârşite de Gala au fost nişte răzbunări. Sunteți de acord că a fost un scriitor de mare talent...

— De care şi-a bătut întotdeauna joc. Prolixitatea lui, lipsa de orice densitate a romanelor lui stau mărturie...

— Îmi îngădui să nu fiu întru totul de acord...

— Mă rog.

— Părerea mea e că excelența operelor concentrate nu poate anihila faptul că există şi genii rapsodice. Mallarmé nu-l anulează pe Rabelais.

— E un punct de vedere tentabil dar nu uitați că detectăm o mare densitate şi în romanele pe care le numiți rapsodice.

— Susțin doar că succesul lui Gala nu este nemeritat, în ciuda unor concesii făcute unui anumit gust. În acest sens, chiar dacă ideea romanului său a fost furată, ceea ce a rezultat constituie o variantă originală şi viabilă.

— Credeți asta? întrebă trist criticul.

— Absolut. Dumneavoastră i-ați sancționat anticipat furtul, fiind convins că veți fi furat; totodată însă nu este exclus faptul că i-ați determinat oarecum hotărârea.

— E o simplă presupunere.

— Ba nu. Amprentele şi dorința lui de a se răzbuna pe dumneavoastră dovedesc că acel articol l-a obsedat, l-a îndârjit, a jucat un rol important în faptele lui din ultimul an.

— Deci sunt totuşi vinovat...

— Într-un fel, da. Nu mă îndoiesc că intenția dumneavoastră n-a fost criminală, că, publicându-vă articolul, nici nu vă trecea prin gând că ar putea să aibă consecințe tragice. Dar un artist, un critic n-ar trebui să prevadă urmările scrisului său?

— Mă copleşiți...

— Nu. Încerc să descopăr adevăratele meandre ale acestor

întâmplări. Gala s-a născut sărac. Mulți ani s-a zbătut în mizerie până ce a reuşit să cucerească o anumită notorietate. Pentru înțelepți sau sfinți sărăcia va fi reprezentând un mediu ideal. Nu însă şi pentru dorințele şi fantezia lui Gala. Şi atunci s-a răzbunat pe nedreptățile lumii în care trăia, minându-şi propria viață, înjosindu-şi talentul pe care nu-l considera decât o marfă. Un asemenea impuls vindicativ i l-ați stârnit şi dumneavoastră, şi doamna Gasa. Subliniez că nu vreau să vă acuz, ci numai să dau evenimentelor o anumită coerență. Fireşte, cauzele pomenite au fost nişte virtualități (nici o lege din societatea noastră nu le condamnă), în vreme ce Gala a violat efectiv codul penal. E de reținut totuşi că pentru tot ce a săvârşit el a plătit cu viața...

— Domnule Garra... mă iertați... poate veți socoti o indiscreție...

— După ce dumneavoastră v-ați aşezat de bună voie sub reflectorul interogațiilor mele, ai fi cel puțin nedelicat să nu răspund la orice întrebare pe care mi-ați pune-o...

— Voiam să vă întreb dacă scrieți... dacă scrieți literatură... Inspectorul zâmbi uşor amar. Ştiu, continuă Gamma cu o vibrație nemaiîntâlnită până atunci în glasul său, ştiu că există suflete sensibile care torc 10 secret o melodie suavă, imperceptibilă tocmai din pricina structurii lor delicate... E posibil să vă mire că duritatea mea e receptivă la astfel de mesaje... tăcute. Unele tăceri înfiorate sunt totuşi mai apropiate de concentrare decât orice discurs. Şi după cum există genii ale densității şi genii rapsodice (parcă aşa le-ați numit) există, cred, şi genii tăcute.

— Mulțumesc, murmură Garra.

— Vi se pare probabil curios că vă pun o asemenea întrebare.

— Nu chiar...

— E totuşi uluitor cum, într-o singură oră, sub influxul dumneavoastră, vinovăția a circulat ca un curent de la unul la altul... E ceva obiectiv în argumentele pe care le-ați adus,

dar fără revelatorul dumneavoastră ele ar fi rămas invizibile. Iată de ce v-am întrebat dacă scrieți...

— Aveți dreptate, gândurile mele sunt dependente de educația pe care am primit-o. Mama mea era calvinistă, un anumit complex al culpabilității mi-a format copilăria. Pentru răul ce există, tot universul ar fi solitar. În ceea ce priveşte scrisul, poate că odată vă voi arăta ceva. Un lucru vă pot spune de pe acum, ca să-mi pricepeți... viziunea. Idea dumneavoastră din articol se referă la un extratereştri; care luase chipul unui pământean. Ei bine... Eu însumi mă mir de modul în care-i văd pe oameni... fiecare dintre ei mi se pare o enigmă inepuizabilă, fiecare dintre ei îmi face impresia unui adevărat... extraterestru.